Ч. 279 (10.662).

Після конфіскати — другий наклад.

Львів, неділя 13. грудня 1925.

Почтову належитість оплачено гуртом.

Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 СОТ.

Економічна руїна.

Експозе міністра фінансів Здзєховского на засіданні сойму дня 10. ц. м.

На початку своєї промови міністр Здзєховский заявив, що нинішня фінансова ситуація тяжка і трудна, а щоб її поправити, треба надзвичайного зусилля всіх. Якщо уряд, законодатні тіла й ціла суспільність не підуть разом рамя об рамя, то основа, на якій будовано з таким трудом фінанси держави, впаде. Міністр має тут право й обовязок говорити важкою мовою твердої дійсности, бо хоче знайти той цемент, що споїв би зусилля всіх для поборення крізи.

Порожні каси.

В державній касі — порожнеча. Обіг більону й білєтів доведено до суми 410 міліонів золотих. Темпо державних видатків не має в доходах держави покриття. Звідси величезний дефіцит торговельного білянсу за I. півріх; білянс Польського Банку вказує на постепенне зменшування його засобів. Кредит польський сильно надщарпаний. Майже 750,000.000 зол. надзвичайних приходів пішло на вирівнання дефіциту держави. Треба признати, що більша частина тої суми пішла на заткання дір в буджеті, які спричинило життя держави понад стан.

Редукція буджету — або інфляція.

Наша податкова система довела до небувалого ослаблення сили платности населення. Ясно, що ми дійшли до такого вросту державних видатків, які вичерпали зовсім поважні матеріяльні засоби скарбу й убили силу платности продукції. Видатки державного буджету в 1924 р. виносили 1.627,000.000 зол., видатки держави в 1925 р. дійдуть до суми 1.950,000.000 зол. Один крок дальше тим самим шляхом — і матимемо інфляцію. А інфляція — то кривда для слабих, вломи до кас, де лежать ощадности горожан. Одна інфляція для покоління може бути хвилевим рятунком, але друга інфляція — це банкроцтво держави. Отже або зменшимо видатки держави, або впадемо в пропасть інфляції. Редукція буджету, або невиплатність. Мусимо вибирати.

Дефіцити в торговельнім білянсі.

Одначе це ще не повний образ дійсности. Дефіцит торговельного білянсу в порівнанні з дефіцитом 1924 р. в сумі 212,000.000 зол. уже за перших шість місяців ц. р. виносив 515,000.000 зол. Не все те є наслідком нашої злої господарської політики в обох останніх роках, бо неврожай з 1924 р. і митний конфлікт з Німеччиною відбилися також на нашому торговельному білянсі. Збільшення сили купна населення і піддержка вивозу цілим апаратом засобів держави — це шлях, на який мусимо ступити.

Грізне положення.

Дальший наш вибір: усе для продукції, або дальший зріст безробіття, що й так обняло до 240.000 людей, які коштують нас 6 міліонів зол. місячно. Все те витворило цілковиту крізу довіря внутрі й зовні держави.

Отже положення грізне. Стабілізувати золотого на основі господарського паритету можна буде тільки тоді, коли зростуть активи торговельного білянсу, отже через розвиток продукції і зріст довіря. Редукція буджету до суми, що запевнювалаб повну рівновагу, то перша умова довіря. Друга умова — це зречення скарбової інфляції. З метою оздоровлення наших фінансів вносить уряд буджетову провізорію за I. чвертьріча 1926 р., проєкт закону про засоби, що запевнилиб рівновагу буджету; закон цей передбачає передовсім зменшення видатків особових. Через ухвалення цього закону здобудеться сойм на велике діло.

Редукція у всіх ділянках.

Цифра півтора міліярда золотих — це максимальна цифра доходів, яку в нинішніх економічних умовах можна в Польщі здобути. І тому проєктована в буджетовому прелімінарі на 1926 р. сума доходів 2 міліярди 25 мілiонів зол. є нереальна. Якщо не маємо впасти жертвою інфляції, то мусимо зрівняти видатки в 1926 р. з доходами, можливими до осягнення, отже редукція обійме найменше 500 мілiонів зол. Редукція торкнеться всіх ділянок державного життя. Ощадности в річево-адміністраційних видатках можуть дати 120 мілiонів; 100 мілiонів на інвестиції в буджеті звичайнім треба черкнути і влучити до надзвичайного, який на них позволить тоді, коли дістанемо кредити. Редукція торкнеться й війська на суму 150 міл. — без наражения сили держави на небезпеку. Особові видатки мусять бути зменшені у відношенні до суми, виплаченої 1. грудня ц. р., на 120 мілiонів. Отже разом ті редукції винесуть 490 мілiонів.

Проєкти нових законів.

Одночасно уряд заповідає внесення до трьох днів: 1) проєкту закона про повновласти для уряду з метою боротьби з дорожнею; 2) проєкту закона про повновласти для уряду з метою забезпечити внутрішню консумцію в порівнанні до засобів поживи; 3) проєкту закона про побирання податків у збіжу. Крім цього уряд внесе: 1) закон про реорганізацію збройних сил держави, що запевнював би зменшення видатків на армію через скорочення часу військової служби; 2) закон про цивільну й карну відповідальність урядовців за поповнені надужиття.

Обіцяні реформи.

З черги подав Здзєховский до відома, що він покликав до життя комітет знавців, який радить уже від 10 днів над справою ощадностей в буджеті і над редукціями взагалі. Заповів також основні зміни в господарці державних підприємств, особливо залізниць, які досі не приносять ніяких доходів. Муситься завести всюди фахову контролю, яка вже раз покінчить з господаркою, в якій марнується публичний гріш. Так само основні реформи торкнуться податків. Доходовий податок буде розбудований, за те маєтковий податок, що повинен би приносити державі один міліярд зол., але приносити не в силі, буде зменшений. Велику увагу зверне міністерство фінансів передовсім на точне стягання податків, чого буде пильно перестерігати. Вкінці обіцяв Здзєховский видатку поміч для промислу, боротьбу з безробіттям, дорожнею і спекуляцією та строгу контролю

Нечувана посвята.

Вязні для „Рідної Школи".

За час свойого істнування пережила „Рідна Школа" не один відрадний обяв. Вистане пригадати, що заморські брати вривають частину свойого заробітку і відсилають у край на потреби рідного виховання; доволі буде пригадати, як то кулявий военний інвалід поніс до кімнати УПТ-ва отемнілого інваліда, щоби жертвувати по долярові, або як виздоровці зі шпиталя у Варшаві надсилають свою ціломісячну „платню" 3.76 зол. на „Рідну Школу", або як скитальці в Чехословаччині жертвують ціле своє майно в краю на „Рідну Школу". Голос про загрожуюче положення „Рідної Школи", який свобідна українська громада не рідко пускає попри вуха, протиснувся через тюремні крати. І заістнував зворушаючий і нечуваний досі факт: 15 українських політичних вязнів, які сидять у львівській тюрмі при вул. Баторія, заявили, що зрікаються в четвер і пятницю (10. і 11. грудня) харчів, призначених для них Комітетом Допомоги вязням, а видаток комітету, призначений для них, — просять жертвувати на „Рідну Школу". Не помогли вияснення, що це чейже за висока й за ризиковна жертва; вязні заявили, що це їх тверда постанова, від неї не відступлять і в ті дні харчів не приймуть.

Пятьнацять політичних вязнів голодує вже другий день, а Комітет Допомоги вязням передає УПТ-ву в той спосіб „заощаджених" 22 зол. 50 сот.

У змаганнях українського народу за його краще завтра находимо чимало світлих моментів, які не тільки спроможні прикувати хитку одиницю до великого пня, але й влити у зневірених калік віру в силу та живучість української нації. Не будемо переходити історії безперервного здвигу й приниження лету української нації. У всіх хвилинах траплялися одиниці, що здобувалися на геройські вчинки, які поривали за собою масу. І факт голодівки політичних вязнів для збільшення фондів „Рідної Школи" знаменний і тим відраднійший, що в часі страшного зубожіння, а ще більше в часі панування загальної грубої, некультурної вирахованости є ще одиниці, які в свойому самовідреченні для добра народу ідуть так далеко, що вже хіба смерть моглаб бути чимось більшим.

Не знаємо імен великих жертводавців. Та не в цьому річ, як їх звати, а в цьому, що наш народ видає ще такі характери, які в даний момент жертвують для його двигнення все, що мають.

І що на це всі „патріоти", на словах, які завсіди найдуть викрути на тему „прикрих часів", щоби тільки відтягнутися від національного обовязку?! Що на це всі добре ситуовані панове, які — даючи одного золотого в місяць на „Рідну Школу" — дурять себе і инших, що сповнюють добре діло?! Що це на економічні й инші установи, які на окремий поклик УПТ-ва жертвують 15 зол.?! Прийдеться народові сказати за великим поетом:

„Від сорому, який нащадків пізних
Палитиме, заснути я не можу".

А може, — може цей геройський вчинок політичних вязнів струсить й отверезить громаду.

* * *

„Союз українських приватних службовиків" у Львові складає свою останню касову готівку з листопада ц. р. в сумі 5 (пять) зл. зол. як жертву для УПТ. на виплату учительству УПТ. повних місячних поборів за останній час і взиває всі економічні й освітно-культурні установи у Львові і в цілому краю негайно зложити в УПТ. таку саму квоту на ту саму ціль.

Red. czas. „Dilo" Pr. 998/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny jak Trybunał prasowy we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 274 (10.655) z dnia 6. grudnia 1925 r. pod tytułem: 1) „Lyst z Jagosławii" w ustępach między słowami: i ... a: Tomo ... tak bolnici. 2) „W najmach" w ustępach między słowami: a) ... a: ... b) ... porjadku ... a: ... c) ... zacieśnia ... a: ... ustawy ... k. ... dokonaną w dniu 5. grudnia 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydanie w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 9. grudnia 1925 r.
Hawel.

Льокарно і ми.

Львів, 12. грудня 1925.

Цілий світ оцінює Льокарно — як значний крок вперед на шляху закріплення мира і міжнародного зближення в Европі. Менше-більше знаємо вже, чим Льокарно є для Англії, Франції і Німеччини. Знаємо теж, чим воно є для Польщі та чим може бути для СРСР. А чим воно є для нас — як нації і спеціяльно чим воно є для 7-мильйонової вітки великого українського народу?

Льокарно — це започаткування ери добровільного мира, „дух Льокарна" — це поширення ідеї мира на всі ділянки міжнародного, а в деякій мірі й міжнаціонального життя. Льокарно означує стабілізацію відносин на якийсь час (Скшиньский твердить, що на 5—10 літ!), ліквідацію істнуючих і наростаючих конфліктів шляхом арбітражу, Льокарно це синонім вдержання — очевидно з невеличкими змінами in spe — істнуючого status quo.

Для народів, що у висліді великої війни здобули все, чого вони бажали, що здійснили свої національно-державні змагання, що осягнули хоч би в більшости наміченну мету, — Льокарно приносить великі користи, забезпечуючи їм посідання осягнених здобутків, закріплення своєї позиції, культурний і господарський розвиток в добі мира.

Одначе мусимо ясно освідомити собі, що Льокарно є природною неминучістю, що інстинкт народів не гнав їх до війни тільки від війни, що обєктивні господарські й психольогічні умовини не творили основ для недалекої воєнної хуртовини, яка у всій повноті винеслаб на поверхню дій другу частину здійснення права нації: самовизначення народів на сході й полудневому сході. Промислово-капіталістичний захід бажає мира і з непереможньою аподиктичністю накидує його всім, менше або більше залежним від себе. А сам він мусить підчинюватися законам капіталістичного життя і розвитку, диктованим найбільшою могутністю світа: Зединеними Державами.

Кажемо: Льокарно є природною неминучістю, т. з., що ко либ навіть його не було, колиб не заістнувало формальне закріплення мира, то все одно істнуючі умовини економічного й психольогічного характеру не творять основи до недалекої війни.

В дальшій консеквенції Льокарно має для нас навіть деяке додатне значіння, перепиняючи вибух світового конфлікту.

Коли досі всі наші апелі до Ліги Націй були безвиглядні — вже хоч би тому, що не було там члена, який перейняв би на себе обовязок заступати дану справу перед Лігою, то тепер та відсутність адвоката й правника-посередника в одній особі в деякій мірі повинна бути усунена. З другого боку можна теж рахувати на деякі успіхи такої акції з огляду на те, що „дух Льокарна" означує змагання до замирення не лише у міжнародньому чи міждержавному розмірі, але й у внутрішньому. Прикладом цього є вже хоч би вирішення границь між полудневою Ірляндією й Ульстером. Бо коли Великобританія у своїй внутрішній політиці руководиться „духом Льокарна", то мусить вимагати, щоби той дух окрилював теж і инші держави.

Крім того внаслідок Льокарна, тіснійше кажучи внаслідок рейнського пакту повинно з часом наступити й відтяження на внутрішньому фронті.

Устабілізована на заході Німеччина буде всіми силами й всіми засобами змагати до ревізії границь на своюому сході, а тимсамим буде приковувати Польщу та зуживати її енергію в обороні Помор'я, данцігського коридору й Шлеська. А Польща не є ще такою сильною, щоби рівномірно могла проявляти свою енергію на всіх фронтах. Зуживаючи її в західному напрямку, буде змушена — скорше чи пізнійше — попустити на сході.

Ось — на нашу думку — ті plus-и, які приносить нам Льокарно. А наскілько вони будуть реальними, залежить також від нас самих. **Ф. Ф.**

По широкому світі.

Новий чехословацький кабінет уже складений; премієром є Свегля, міністром закорд. справ — Бенеш; заступлені в ньому чотири партії; тільки двох є т. зв. фахов-

банків. Дотично закордонної позички сказав, що уряд уважає не здобуття позички за всяку ціну, але здобуття позички на догідних умовах засобом для розвитку економічного життя.

Таку саму промову виголосив Здеховский тогож дня пополудні в сенаті.

* * *

Дискусія над експозе в сенаті.

Першим говорив сен. Бузек (Пяст), дякуючи Здеховскому за мужеську відвагу у змалюванні господарської ситуації Польщі. Він признав, що польська валюта не була ще як слід угрунтована, тому заявляється за паритетом золотого в золоті. Бесідник годиться на ощадности, запропоновані урядом. — Сен. Янушевський (Визволєнє) закидає міністрові скарбу, що як генеральний справоздавець бюджету знав господарський і фінансовий стан Держави, а не алярмував публичної опінії, навпаки — цей стан апробував. Сьогодня п. Здеховский як міністер скарбу противиться політиці Грабского і закидає йому брехню. Клюб бесідника не може мати довіря до такого міністра скарбу. — Здеховский бориться, що не закидав Грабскому брехні. — Сен. Здановский (ЗЛН.) тішиться, що промова мін. скарбу буде великим успокоєнням для суспільности. По мужеських, рішучих словах міністра черга тепер на діла. — Останнім в дискусії говорив сен. Кжижановский (клюб праці), висказуючися прихильно про деякі уступи експозе, одначе зазначив, що його клюб примушений ставитися критично до поглядів і метод праці нового міністра.

Подібно висказувалися й соймові посли з ріжних польських угрупувань перед соймовими справоздавцями.

М. ВОЗНЯК.

Памяти великого будівничого Новітньої України.

(Продовження.)

З пієтизму до батька мотивує Костомарів у спогадах поступок слуг-кріпаків охотою легко поживитися більшою сумою грошей, якою саме розпоряджав у тім часі старий Костомарів. Але ледви чи далеким від правди є шукання мотивів страшного вчинку ще й деинде. Бодай спогади Юрасівців про старого Костомарова не відзначаються погідністю. Ось один із прикладів, які зібрав Хв. Щербина: „Коли бувало йдеш попри панську оселю, — оповідав один із них, — ...тільки молиш Господа Бога про те, щоб пан не побачив тебе. Чи вірите, що я навіть тепер, проходячи попри панські покої, здіймаю шапку й мені завсіди здається, що ось-ось там із вікна побачить мене старий Костомар і закричить на мене".

„Раз — оповідав старий Юрасівець — пан устав вранці рано, сів на ганку й почав дивитися на селян, що попри двір переїзджали. „Куди ідеш?" — питає кожного. „На поле, пане", — відповідає йому кожний господар. „Ну, молодець! Ідь з Богом!" І так усіх перепитав. Тільки так через годину або дві опісля, коли піднялося вже сонце, іде на степ один селянин, — тут коваль у нас був. „Стій!" кричить пан. „Ти куди то ідеш?" — „На поле" — відповідає переляканий коваль. — „На поле! Ах, ти сякий-такий! Так то ти працюєш? Сам пан давно вже не спить, а він вилежується коло жінки. Нагая!" І так його, нещасливого, вишмагав, що сісти чоловікові не можна було. І хочби тебе розпитав, через що чоловік спізнився!".

Смерть батька зробила могутнє враження на сина й він по своїй можности й по своїм розумінні людяно поводився з селянами. І те, що оповіли Юрасівці Хв. Щербині про молодість Миколи, також не є без значіння для пізнійшого становища, з якого виходячи звичайно трактував Костомарів історичні теми. Ось що записав Хв. Щербина з уст старого сторожа в Юрасівці: „Подивишся бувало на Миколу Івановича — з вигляду справжній старий Костомар, цілком як дві каплі води вдався в нього, такий суворий з обличчя, а був такої доброї душі, що я й не бачив подібних людей. З кожним міг балакати й до кожного ставився звичливо: з панами — він пан з духовними — приятель, а з селянами все одно, що наш брат-селянин. Дивно нам видавалося, що панич, а так по „панібратськи" поводився з нами. Нема чого таїти гріха, всі ми думали, що він „трохи дурненький був", бо поміркуйте самі: господарством, як дідичі, він не займався, нікого не кривдив, ні перед ким не хвалився, з нами, як із рівнею, поводився, всюди без справи ходив, до всього якось дивно приглядався, дивним, дуже дивним усе це нам видавалося! А все таки зачне він бувало говорити про що небудь, кожний із нас бачив, що багато-багато в голові у нашого панича було".

„Бувало — оповідав між иншим старий юрасівський сторож — побачить „молодий Костомар" бідного чоловіка, й зараз же сам, без усякого прохання, поможе йому в біді. Так навмання нікому нічого не давав, а помагати завсіди помагав. І де хто небудь, чи свій селянин, чи чужий чоловік, але коли Микола Іванович побачить, що переходить босий або без свитки, то конче запитає: „а що у тебе і чобіт нема?" — „Нема, паничу". — „Ну, на, каже, грошей і купи". Вийме гроші й дасть, скільки треба, але конче зажадає, щоб купив".

Коли так поводився з селянами молодий Костомарів, нічого дивного, що Юрасівці згадували його добрим словом і тільки жалкували, що йому не довелося „попанувати над ними". Цей жаль був висловом переконання Юрасівців, що колиб Микола був лишився дідичем у Юрасівці, їм жилось би краще.

Та замісць Миколи загарбали Юрасівку найближчі свояки його покійного батька, лишаючи для матері тільки її вдовичу частку, а Миколу проголосили кріпаком. Один із них забрав його до себе та зробив його своїм козачком-лакеєм. Благання матери повернули їй сина, але вона мусіла зректися всяких прав до маєтку, одержавши за свою вдовичу частку сплату, за яку купила в тійже Юрасівці невеличкий грунт, щоб доходами з нього дати виховання й науку синові.

Скінчивши воронізьку гімназію, з якої виніс мало знання, сімнадцятилітній Микола Костомарів почав студіювати на харківськім університеті, зразу клясичні мови, а пізніше історію, якою захопив його проф. Лунін, що повернув із заграниці. Виклади цього професора зробили рішучий поворот у Костомарова так, що він із захопленням почав читати історичні книги. Своє покликання на історика ствердив Костомарів у часі своєї юнкерської служби в кінбурнськім драгунськім полку: замісць віддаватися військовим вправам Костомарів нишпорив по архиві повітового суду в Острожську й вишукував матеріяли до історії козацького слобідського полку в Острожську. За радою команданта полку Костомарів покинув полк, забираючи з собою зладжену історію острожського слобідського полку й від годі зробив історію головним заняттям свого трудящого життя.

(Продовження буде.)

*) У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друкарські помилки: в 2 шп. 3 ряд. здолу „оселившися" на „оженився", в 4 шп. 17 ряд. здолу „в дитячім році" на „в одинацятім році".

ців, позапартійних; всі міністри є послами.

У Лізбоні відкрили фальшиві банкноти на 60 міл. фунтів шт. Арештували чимало людей. Підозріння паде або на місцевих фальшівників або московських комуністів.

Англійські партії, ліберальна та робітнича, переживають крізу з огляду на становище своїх провідників. Ліберальна має надію погодити Льойда Джорджа та Асквіта з поглядами решти членів. Робітнича має сильну опозицію проти Мик Донельда, Вайтлі та Веджвуда.

Франція задержить на далі свого амбасадора при Ватикані.

У Швайцарії, на підставі народнього голосування, прийняли проєкт доповнити швайцарську конституцію законом про загальне суспільне обезпечення. Воно торкатиметься людей старих, нездібних до праці і членів родини, по смерти ії голови. Кошти утримання поділять між державою і кантонами, між обезпечених та працедавців.

Еспанський уряд оголосив комунікат, заявляючи, що рішився продовжити диктатуру, як систему влади, що найлекше може розвязати питання сучасного менту, головно Марока.

Уряд СРСР. згодився на плян Ф. Нансена, відомого мандрівника та члена Ліги Нації, щоби прийняти на свою територію 25.000 вірменських родин переслідуваних у Туреччині. Рада Ліги Націй призначить на цю мету 9 міл. зол. рубл. на здійснення цього проєкту, а саме для наводнення ріллі в радянській Вірменії, де уряд СРСР. відступає 33.000 десятин землі.

В Італії твориться нова загально соціялістична партія на місце дотеперішньої розвязаної урядом.

У Бельґії соціялісти внесли у парляменті проєкт зменшення військової служби на шість місяців.

15 ц. м. здержується висилку часопису тим ВП. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·50 зол. 3—3

Власними силами!

Вже тільки не цілих три тижні ділить нас від хвилі, коли **мусить** бути доповнений акційний капітал Зем. Банку. Ці три тижні повинні бути в цілости присвячені підписці акцій. Кожний свідомий Українець мусить освідомити собі вагу і значіння банку, освідомити про те инших та всі зусилля сконцентрувати в одному напрямку: доповнення акційного капіталу Зем. Банку. Памятаймо, що ці три тижні рішають про нашу зрілість і самопошану!

Підписка акцій:

49. Михайло Василишин — Боберка — 1 акція;

50. Олександер Ярмолюк — Копичів, пов. Ковель — 1 акція, кличе: Гриця Федоренка з Губіня, пов. Луцьк;

51. Д-р Осип Бриллинський — Янів к. Теребовлі — 10 акцій;

52. Бронислав Гелецінський, канд. адв. в Лежайську — 2 акції, кличе: д-ра Володимира Гелецінського, адв. в Ярославі, о. Льва Ваня в Лежайську і о. Матвія Хомяка, пароха в Лежайську;

53. Д-р Арсен Тригубчак — Скалат — 1 акція, кличе: д-ра Степана Волчука, суддю в Скалаті;

54. Госп.-спож. Спілка „Нар. Дім" в Скалаті — 2 акції;

55. Д-р Олекс. Пеленський — Устрики — 4 акції, кличе: д-ра Л. Кульчицького, адв. в Рудках, д-ра В. Блавацького, адв. в Сяноці і д-ра М. Шкільника, суддю в Перемишлянах;

56. Д-р Корнило Троян, адв. в Ходорові — 4 акції, кличе: о. Мих. Романишина, пар. в Суходолі, п. Глібовицкі вел., Юл. Максимяка, упр. школи в Нагородищу, п. Вібрка і Мих. Салака, міщанина в Ходорові;

57. Михайлина Коссак у Львові — 1 акція, кличе: Марію Олексин в Дебречині, Марію Дочило в Старуських і Тита Лотоцького у Львові;

58. Ромуальд Перфецький, ем. проф. у Львові — 1 акція;

59. Анна Дембицька в Заліщиках — 2 акції;

60. Макарій Цвіль — Гоголево — 2 акції, кличе: свого батька Петра Цвіля, проф. Назара, Комановського, Лисяка, Крохмалюка, Куція, Девосера, о. д-ра Литвиновича, проф. Слободяника, — всіх у Станиславові;

61. Іван Сеник — Ямна — 1 акція;

62. Гнат Терещук — Прага — 1 акція;

63. Мартин Поцький — Новиця — 1 акція;

64. Церква в Раневичах — 5 акцій і

65. Церква в Болохівцях — 3 акції (обі посилки прислав о. Шевчик і кличе Всч. ОО. деканатів дрогобицького, бориславського і медимицького;

66. Лев Данилюк — 1 акція, кличе: Олексу Стасишина в Ходорові, д-ра Строцицького в Ходорові (на 10 акцій) і п. Андрусишина, асист. стації в Боринячах;

67. Д-р Степан Волчук, суддя в Скалаті — 2 акції, кличе: всіх товаришів VIII. б. кляси акад. гімназії з 1906 р. на довільну кількість акцій;

68. о. шамб. Степан Городецький — Вербилівці — 10 акцій, кличе: д-ра Гловацького, лікаря в Липиці дол., д-ра В. Галяревича, лікаря в Рогатині, д-ра М. Бабюка в Рогатині (всіх по 10 акцій), а о. Пантелеймона Городецького в Лятичах на довільну кількість акцій;

69. Інж. Юліян Мудрак — Львів — 12 акцій і кличе на довільну кількість акцій: о. Кароля Короля, пароха в Криниці, інж. Максима Великопольського, стар. гірн. ради в Дрогобичі й інж. Марієна Козачевича, стар. гірн. ради у Величці (саліни).

Преса.

Ні в пліт ні в двері — Німеччина і національні меншости.

— Стаття Д. Філософова у варшавській „За Свободу" про „дух Льокарна" у внутрішній польській політиці найшла відгомін також в частині жидівської преси. „Наш Пшеґльонд", орган пос. Грінбавма, зупинившись над висновками Філософова і над становищем до них краківського „Часу", завважує:

„Иншими словами — на думку „Часу" — між славянськими меншостями і жидівською тільки та заходить ріжниця, що вони відкидають жертвовану ім Поляками угоду, підчас коли Жиди її заакцептували. На нашу думку, та справа представляється дещо инакше. Розуміємо, що Українці й Білорусини — яко територіяльні меншости — могли би заключити порозуміння на инших умовах, ніж Жиди, які є розпорошеною меншостю. Але сам факт, що славянські меншости відкидають нинішню угоду, на якихнебудь умовах, може тільки свідчити про те, що трактування угоди, заключеної з Жидами, зовсім не заохотне їх до її наслідування".

Як бачимо, „Наш Пшеґльонд" зовсім не захоплюється тим сакраментальним „do, ut des", яке лягло в основу раєсько-опортуністичної політики Райхів, Розмаринів і Рінґлів.

На завваґу „Нашого Пшеґльонду" відповідає „Час":

„Заключуваної, заключеної чи бажаної угоди з жидівською меншостю не вважаємо „привидом" — чи то афірмативним, чи заохочуючим при реґуляції нашого відношення до територіяльних національних меншостей, які у наших східних провінціях є кермовані своїми провідниками в сторону, що рішучо заперечує цілости республики. Жидів уважаємо елементом державно льояльним... Чи ж „Наш Пшеґльонд" думав би инакше?"

Отже „Час" всякими суперечними з духом нашого століття формулками, які є тільки відгалуженням середньовічного „cuius regio, eius religio", протиставиться признанню Українцям і Білорусинам належних їм прав, бо — мовляв — славянські територіяльні меншости тяготіють не в доосереднім до Варшави напрямку.

Ясно, що при такому відсталому й фальшивому розумінні духа нового часу утворюється положення: ні в пліт, ні в двері!

— Недалеке вступлення Німеччини до Ліги Націй викликує переляк в польських політичних колах. Лякає Поляків між иншим те, що Німці видвигатимуть на терені Ліги Націй справи, звязані з важким положенням національних меншостей.

З того приводу пише в кореспонденції з Берліна орган Пілсудского і „Визволення" варшавський „Курєр Поранни":

„Повоєнна Німеччина відріжняється від цісарської тим, що постійно порушує питання національних меншостей в Европі. А тепер докази на їх зацікавлення тією справою так значно зростають, що виглядає це на приготування до певної політичної офензиви. Півофіційний комунікат в справі приступлення Німеччини до Ліги Націй з вересня 1924 р., призначений до внутрішнього вжитку, заповідав винесення Німеччиною меншостевої квестії на форум Ліги, бо та остання мабуть не полагоджує відповідно тієї проблеми. Німці ініціювали й заготовляли Міжнародній Зїзд Національних Меншостей в Женеві в днях 14—16. жовтня ц. р., стараючись покликати до життя постійний секретаріят національних меншостей в Женеві, як коректуру Ліги Націй. Штреземан, відповідаючи в райхстаґу дня 20. листопада ц. р. на закиди деяких послів, що не підніс квестії утиску німецької меншости в полудневому Тиролі підчас переговорів про заключення торговельного німецько-італійського трактату, відповів, що Німеччина порушить справу національних меншостей перед форум Ліги. Демократичний посол Кох-Везер, про якого ходять поголоски, яко про будучого канцлера Німеччини на випадок, як би Лютерові не повелася нова місія, в промові, виголошеній дня 24. листопада ц. р. з приводу дискусії над трактатом в Льокарні, — заповів, що завданням Німеччини після вступлення до Ліги Націй буде охорона німецьких меншостей за границею, що Ліга Націй мусить створити спеціяльне законодавство для національних меншостей та що Німеччина перед форум Ліги буде боронити теж інтересів гноблених народів, щоби Росії відібрати ролю їх опікуна. На спеціяльно скликаній на день 27. листопада з приводу трактату в Льокарні зїзді „Остбунду" проф. Геч (Hoetsch), відомий німецький політик, реферував про конечність піднести справу меншостей перед форум Ліги й візвав „Остбунд", щоби обняв підготовчу ролю і провід в тій справі".

Польська преса відмовляє Німеччині **морального права** виступати в ролі опікуна неволених меншостей, бо передвоєнна політика Німеччини була запереченням ідеї національности, а й теперішня політика німецької республики виявляється в гнеті Поляків, Данців, Сербо-Лужичан і Литовців (дрібні, кількадесятьтисячні відломки тих народів — Ред.).

„Курєр Поранни" пророкує, якою буде політика Німеччини в меншостевій квестії:

„Політика Німеччини супроти національних меншостей в Европі не буде диктована журбою за добро тих меншостей, тільки буде ведена виключно в інтересі відпасти й німецького щасоцільнему, як робилось у XVIII. ст. Фридрих Великий і Катерина II. використовували оборону іновірців супроти Польщі, а царська Росія в XIX. ст. охорону христіян супроти Туреччини. Метою тієї політики буде виключно здобуття спромоги інтервенції у внутрішній політиці держав, положених на схід від Німеччини, інтервенції, що має на меті ослабити або й розсадити ті держави".

Супроти того польська преса накликує до обєднання і спільної контракції всі держави, в яких гострота національного питання переступила межі нормального явища. Шкода, що ще не додано до того, що Польща має **моральні права** взяти меншостеву проблему в Европі в свої руки. А з огляду на принціповий клич: „рівні з рівними, вільні з вільними" — такими повинні булиб бути висновки польської преси. **М. Ч.**

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Шеф польського ґен. штабу уступає.

У звязи з проєктованим урядом скороченням військової служби до одного року уступає шеф ґенерального штабу ґен. Галер. Він не годиться на редукцію армії.

Дальша дискусія над експозе мін. Здзеховского.

11. XII. була в польському соймі дальша дискусія над експозе мін. скарбу. Пос. Гломбіньскі висловився з признанням для мін. Здзеховского. Пос. Вижиковскі (Визволенє) критикував експозе, закидав урядникам скарбу продажність. Наводив приміри, що за підкупство зменшували податки. Визволенє голосуватиме проти провізорії. Пос. Жулавскі (ППС.) противиться редукції платень урядовців. ППС. голосуватиме за преліминарем, бо сподіється що уряд сповнить його домагання.

Радянський амб. у Парижі.

Радянський амбасадор Раковський вручаючи през. Думергові повновласні листи запевнив президента, що ціллю його місії є усувати ріжниці поглядів, які є між обома краями й витворювати атмосферу взаїмного довіря. През. Думерг заявив, що радо вислухав запевнення амбасадора про бажання витворити між обома краями можливо найблизші екон. взаємини. Це позволить опісля розглядати істнуючі ще непорозуміння. Розвязка їх дуже цікавить фр. нарід. Полагода тих трудних питань могтиме отворити шлях до екон. співпраці обох краів і скріпить приязні взаємини між обома народами головно на полі міжнар. політики.

Тайний договір у справі Сх.-Европи?

„Дейли Ніюз" повідомляє, що в Льокарно, крім основних пактів і конвенцій, заключили договір Чемберлен, Штреземан і Лютер у справі Сходу Европи. Договір той задержали в тайні. Оголосять його щойно після вступлення Німеччини до Союза Народів.

Пекін відрізаний від світа.

„Дейлі Тел." подає, що Пекін відрізаний від світа. Всі зал. шляхи знищені. Уряду нема. Часть міністрів утікла, часть уступила. Населенню грозить голод.

Концентрація військ СРСР

Льондонські газети подають, що японське міністерство війни повідомляє про концентрацію радянських військ на китайській границі. През. Като зажадав поробити заходи для забезпеки інтересів Японії.

Біржа.

Львів, 11. грудня 1925.

Гроші.

Америк. дол. 9·65 — 9·70, канад. дол. 9·40 — 9·50, чеські кор. 0·21·50 — 0·21·60, леї 0·4·25 — 0·04·50, франки фр. 0·29·00 — 0·29·50, фр. швайц. 1·30—1·35, англ. фунти 43·00 — 44·00.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число нашого часопису сконфіскова но за два місця статті „На православному фронті".

— **З покутуючого Покуття.** „Дзєннік Львовскі" з дня 1...го ц. м. приносить такий допис з Коломиї: „В останніх часах померли два міські радні, покликані з-поміж домів робітничої кляси: Дубель і д-р Шор. Робітники ППС. домагались у батьків міста, щоби померших заступити иншими представниками робітничої кляси, але „радці" є тої гадки, що у власнім гурті, без робітничих представників, їм далеко краще. Міська рада навіть не зволила відповісти на письменне домагання в справі цього заступництва. Ендеція (вшехполяки) тут, як і скрізь, уважає своїм найсвятішим „національним" обовязком цькувати проти Українців (Кківиянom!). Великий стовп тутешньої „ендеції", хоча фігура невоказна ростом, судця Добруцький, написав у коломийській газеті дуже нечарну статейку проти проф. української гімназії Шипайла. Робив йому закид, що професор намовляв учеників української гімназії, щоби не брали участи в якійсь національнім святі. Наслідок писанини п. Добруцького був такий, що проф. Шипайла влада перенесла з Коломиї. П. Добруцький заявив пізнійше у газеті, що мав злі інформації і просив вибачення п. Шипайла. Добре, — але кошти переїзду та инших втрат спричинених собою не звернув п. Шипайлові. Судця Добруцький мовбито знає цивільний кодекс, — отже? Поліція в нас дуже зайнята: на щастя, не бє арештантів, як деинде, але також не займається продуктивною працею. Пильнує посла Залуцького. Чому? Українці його не вкрадуть, бо зробили би дарунок вшехполякам. Комуністи його не вкрадуть, бо грабять по околиці і розкидають по Коломиї тільки „бібулу". Поліція бє байдики, а робітнича кооператива на цьому терпить. Уже втрете цього року злодії вломлюються до крамниці. Зробили на кількасот зол. шкоди, а поліція пильнує посла..."

— **Осторожно перед провокаторами!** У всіх публичних українських зібраннях, політичних, культурних і кооперативних в Тернополі і в значній части Поділля бере участь і промовляє тернопільський швець Строкович, що в праві старостинських комісарів і поліційних агентів завзиває присутніх не слухати нікого з українських провідників, бо вся робота української інтелігенції нічого не варта, а тільки приносить шкоду працюючому народові. Ніяка легальна оборона на думку Строковича нічого не поможе, а спасе нас тільки революція на взірець російської, до котрої з правила все взиває присутніх.

Тому, що цей добродій — як іще деякі йому подібні з Тернополя — може накоїти багато лиха, належить Строковича і його компанію усувати зі всіх зібрань і не допускати ніколи до голосу.

— **Залізничий урядовець в „якого не всі дома".** У Львові арештували залізничого урядовця Енглерта, який до спілки з легкою дамою принаджував віжні жінки, винаймаючи їм бушм-то кімнату. Він умовився зі своєю спільничкою, що вона, як його жінка, має в драматичний мент появлятись у кімнаті і робити страшенну сцену заздрости, грожуючи особі, з якою зраджує її Енглерт, скандалом. Жінки, які попадали в таку пастку, мусіли оплачуватись великим „Schweig-geld"-ом. Енглерт був також дідичем. Арештований предложив папері на доказ, що „у нього не всі дома". А проте мав настільки розуму, щоби дурити инших і бути державним урядовцем.

— **Новий приємний шкільний предмет.** У народних школах таких великих міст як Ню-Йорк та Париж завели тепер новий предмет: учать дітей переходити через вулицю, підчас великого руху трамваїв та автомобілів. Лекції ведуть не на вулиці, де багато дітей могло би згинути перед скінченням години, але в окремих великих салях, де одні діти бігають у ролі трамваїв та автомобілів, а инші вчаться їх виминати. Гадаємо, що у Львові можна би вже також завести такі зимові курси, навіть для дорослих, як виминати купи снігу між возами та трамваями.

— **Нитки посвоячення.** Віруючі в теософію та її ріжні відтінки під ріжними новими та старими назвами, мають новий матеріял для міркувань з нагоди незвичайного збігу обставин, який трапився двом англійським близнюкам братам Кровгерст. Ідучи в двох ріжних частинах Льондону, одночасно попали під два ріжні автомобілі. Учені пригадують, що такий випадок не є єдиним. В р. 1920. Американку Марш перевезли внаслідок кровотечі до шпиталю; одночасно її сестра віддалена на 440 кільометрів занедужала в той самісінький спосіб. Англійський учений Ільтон оповідає про двох близнюків, яких завсіди одночасно боліли ті самі зуби. Инші два близнюки, брати Смити, мали такий випадок: Жорж виїхав до Шотляндії і хотів привезти братові Джонові якийсь дарунок. Купив скляну посудину до шампанського. Коли ввійшов з цим дарунком, у Льондоні, до своєї хати, побачив на столі точнісько таке саме приладдя, яке купив для нього його брат. Прошу думати: гра випадку чи глибші, невідомі нам закони?

— **Що таке судовий комісар?** Судові возні у Варшаві внесли прохання до міністра справедливости, щоби змінив їх урядовий титул „возного" на „судового комісаря". Своє прохання піддержують тим, що назву „возного" ввела російська влада. Радимо міністрові справедливости покликати на знавця адвоката Глушкевича, який поінформує його, що російська мова знала тільки слово „пристав"! а не возний, ніч-ж знає „комісар". Возні повинні були подати аргумент, що від титулу „судовий комісар" збільшиться їх повага; це робітиме таке враження як: „комісар закордонних справ", „комісар Данціґа", „комісар Палестини"...

З судової салі.

Процес Штайґера.

Сорокчетвертий день розправи.

Розправа почалася поновним переслуханням знавців майора Копача і поручн. Ляндра. Вони мали заявитися в справі опису бомби, який подав у своїх зізнаннях Ольшанський. Свідки дістали відповідний уступ зізнань Ольшанського в польському перекладі. На підставі того опису мають вони ще раз провірити останки бомби та видати остаточний осуд про те, чи подібна вона до бомби Ольшанського. Свій осуд зложать вони в суботу. Знавці заявили, що до видання остаточного осуду не будуть потребувати хеміка.

Відчитування зізнань.

З черги відчитано цілий ряд актів, а між ними зізнання студента Росоловського, що бажав перейти польсько-радянську границю разом із Ольгою Вербенцівною. Росоловський зізнав, що брав участь у атентаті на президента. В часі відчитування того акту забрав слово адв. д-р Грек і заявив, що протестує проти відчитування тих зізнань, бо їх відчитують на те, щоби ослабити зізнання Ольшанського. Не зважаючи на протест оборонця провідник трибуналу відчитує зізнання Росоловського дальше. Зі зізнань якогось Поліщука виходить, що Росоловський просив у нього допомоги при переході кордону. Поліщук згодився на те, але рівночасно повідомив про те владу. Поліщукові Росоловський оповідав, що втікає на Україну тому, бо виконав перед тижнем атентат на президента. Пізнійше виявилося, що Росоловський цього зробити не міг.

Обор. д-р Ляндав висловив своє здивування з того приводу, що такі поважні зізнання як Ольшанського порівнується зі зізнаннями Росоловського. Та можна доказати, що Росоловський не признавався взагалі до ніякого атентату. Оборонець ставить внесення на переслухання Росоловського, на переслухання родичів Ольшанського і його брата Володимира на обставину, що вони знали про виїзд Теофіля Ольшанського до Берліна, а зокрема брат Володимир, студ. політ. в Данціґу переписувався з ним у справі замаху.

Прокуратор противиться внесенню д-ра Ляндава і підкреслює, що оборона поступає тепер зі зізнаннями Ольшанського так як свого часу поступала зі зізнаннями Микитина в часі розправи Еґера. Тоді оборона доказувала усіми силами, що атентат виконав Паньчишин, а чейже нині вже стало ясним, що Паньчишин його виконати не міг. Тепер оборона намагається усіми силами доказати, що атентат виконав Ольшанський. Алеж не можна доказувати, що одну бомбу кинуло двох. Микитин зізнав, що бачив як Паньчишин кидав бомбу і оборона обстоювала те його твердження, нині вона перейнялася зізнаннями Ольшанського.

Д-р Грек протестує проти порівнування зізнань Ольшанського зі зізнаннями Микитина.

Д-р Ляндав йде далі та твердить, що зізнання Ольшанського не виключають участи в атентаті Паньчишина, Федика, Харкова і инших.

В тім часі віднісся до трибуналу телеграфічно майор Копач зі запитом, чи можна перетяти валець, що остав з бомби, для кращого огляненя та оцінки. Тому проханню майора Копача спротивилася оборона.

Після того відбувалося дальше відчитування актів.

Новий виконавець атентату.

Споміж відчитаних актів звернули на себе особливу увагу зізнання якогось Льва Рудольфа, який зложив їх перед чеською жандармерією. В тих зізнаннях признається Рудольф, що він утік перед львівською поліцією, яка його переслідувала за співучасть у замаху на президента. Він мав бути спільником Штайґера, якого знає від 5 літ.

Далі відчитують ще цілий ряд актів і листів до през. Гавля, до редакції „Хвилі" та копію листа до митрополита Шептицького.

ОПОВІСТКИ.

Львівський Український Театр (Т-во українських артистів) в суботу 12. XII. Граф Люксенбурґ, оперета на 3 дії Ф. Легара, в неділю 13. XII. год. 3-тя попол. Аноними (Нива тепла), фарс на 3 дії Деваліера, вечером в друге Граф Люксембурґ, оперета на 3 дії Ф. Легара. Білети рапійш від 3 зол. до 0·50 гр. в „Союзнім Базарі" я в день вистави від 6. год. при касі театру. 2—2

Репертуар „Українського Наддніпрянського Театру" О. Мітневич:

Самбір — Саля Сокола.

13.XII. „Ніч під Івана Купала" (прощальна вистава).

Перемишль — Саля Нар. Дому.

15.XII. „Маруся Богуславка".

16.XII. „Дні нашого життя".

17.XII. „Чорна пантера і білий медвідь. (Прощальна вистава).

На свята Театр завітає до Львова на кілька вистав.

Місяць грудень — місяцем „Просвіти"! В неділю, дня 13. грудня 1925 р. відбудеться у Львові збірка на дар „Просвіти". Раз у рік відкликується Тов-о „Просвіта" до українського громадянства, щоби своїми датками піддержало його змагання. Ніхто не повинен відтягнутися від сповнення цього громадянського обовязку. Просимо инші установи в той день здержатися від збірок. — **філія Тов-а „Просвіта" ім. Т. Шевченка.**

Виставка Нарбута. Комітет для організації виставки покійного українського мистця-ґрафіка Юрія Івановича Нарбута при Всеукраїнському Історичному Музеї ім. Т. Г. Шевченка в Київі цим звертається до всіх установ та приватних осіб, що перебувають поза межами УРСР, з проханням передати для виставки в тимчасове користування, як твори Ю. І. Нарбута, так і инші речі, що торкаються особи мистця (фотоґрафії, спомини, листи і ин.) — Прохання надіслати експонати не пізнійше 15. січня 1926 року. Музей забезпечує повернення всіх річей власникам й бере на себе повну відповідальність за їх цілість. Адреса музею: УРСР, Київ, вул. Революції 29.

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Дня 20. грудня 1925 (в неділю) відбудуться в Болехові в льокалі товариства „Надія" о 4. год. по полудни

Загальні Збори

Товариства вз. кр. „Съвіча" в Болехові, стов. зар. з обм. пор. з слідуючим денним порядком:

1) Звіт з діяльности Тов-а і касовий звіт.
2) Справа злуки тов-а „Съвіча" з кооперативою „Надія" в Болехові.
3) Внесення.

На случай недостачі комплету відбудуться тогож дня в тімже льокалі о 5. год. попол. другі Загальні Збори Тов-а „Съвіча" з тимсамим денним порядком без огляду на вимаганий статутом комплет.

Русин Юліян, голова Р. Н. 936 1—1 *Частогорський Осип,* секретар.